

พัฒนาการ

การศึกษารัฐศาสตร์ในประเทศไทย

อารดา ฉิมมากร^{1*}อาทิตย์ ชูชัย²ณัฐภัทร อยู่เมือง³พระครูสุภัทรลีลโสภณ⁴

รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2568 แก้ไขบทความ: 22 พฤษภาคม 2568 ตอบรับบทความ: 26 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของการศึกษารัฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งการพัฒนานออกเป็น 4 ช่วงสำคัญ ได้แก่ ยุคเริ่มต้น (ก่อน พ.ศ. 2475) ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475-2500) ยุคการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2500-2530) และยุคโลกาภิวัตน์และประชาธิปไตย (พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน) 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการศึกษารัฐศาสตร์ของประเทศไทยในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนอิทธิพลจากนานาชาติ โดยในแต่ละยุคมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการสอน และเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและความต้องการของประเทศ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อิทธิพลจากนานาชาติ ความต้องการของสังคมและการพัฒนาเทคโนโลยี อนาคตของการศึกษารัฐศาสตร์ไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและภูมิรัฐศาสตร์ การเน้นการวิจัยเชิงประจักษ์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา จะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ของไทยให้มีความทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: พัฒนาการ การศึกษารัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ในประเทศไทย

¹⁻³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

* อีเมล: arada.c@gmail.com

⁴ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

The Development of Political Science Education in Thailand

Arada Chimmakun ^{1*}

Artit Choochai ²

Nathapat Yumuang ³

Phrakhrusupattharasilasophon ⁴

Abstract

This article aims to 1) study the development of political science education in higher education in Thailand from the past to the present by dividing the development into 4 important periods: the beginning period (before 1932), the period after the change of government (1932-1957), the period of economic and social development (1957-1987), and the period of globalization and democracy (1987-present). 2) To analyze the factors that influence the development of political science education in Thailand at present, and 3) to propose future political science education guidelines in Thailand. The study found that the development of political science education is closely related to political, social and economic changes in the country, as well as international influences. In each era, the curriculum, teaching methods and content are adjusted to be consistent with the social context and the needs of the country. Important factors affecting development include political changes, international influences, social needs, and technological developments. The future of Thai political science education needs to adapt to global changes, especially changes in technology and geopolitics. Emphasizing empirical research, using information technology, and integrating knowledge from multiple disciplines will be important in developing Thai political science education to be up-to-date and respond to social needs effectively.

Keywords: Development, Political Science Education, Political Science in Thailand

¹⁻³ Lecturer, Bachelor of Political Science Program, Political Science Major, Mahamakut Buddhist University, Maha Vajiralongkornrajavidyalaya University Campus

* Email: arada.c@gmail.com

⁴ Lecturer, Mahamakut Buddhist University, Maha Vajiralongkornrajavidyalaya University Campus

บทนำ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของการศึกษารัฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบันและเสนอแนะแนวทางการศึกษารัฐศาสตร์ของประเทศไทยในอนาคต โดยการนำทฤษฎีการศึกษา (Educational theory) มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งทฤษฎีทางการศึกษานี้ เป็นการผสมผสานทฤษฎีการศึกษาต่างๆ (Eclecticism) โดยการประยุกต์เอาหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาไปใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษานั้นกระทำกันหลายวิธี โดยทั่วไปมักจะใช้วิธีผสมผสานโดยเลือกสรรหลักการที่ดีของหลายทฤษฎีที่พอจะประมวลเข้าด้วยกันได้โดยไม่ขัดแย้งกันมาใช้เป็นแนวการจัดการศึกษา (Manitrub, 2014)

เนื่องจากรัฐศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับรัฐ การเมืองการปกครอง สถาบันทางการเมือง กระบวนการและกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ใน การศึกษารัฐศาสตร์นั้น จึงเป็นการศึกษาในลักษณะของสหวิทยาการ โดยอาศัยองค์ความรู้ในศาสตร์หรือสาขาอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รัฐศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของมนุษย์ การศึกษารัฐศาสตร์จึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ในหลายมิติ ทั้งด้านความรู้ ด้านความเป็นพลเมืองและด้านของวิชาชีพ

ความเป็นมาของการศึกษารัฐศาสตร์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมูมมอง โลกทัศน์ เป้าหมายในการศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและวิธีการในการศึกษามาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การศึกษารัฐศาสตร์ในประเทศไทยมีวิวัฒนาการที่น่าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนอิทธิพลจากนานาชาติ การศึกษาในที่นี้จะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิชาการด้านรัฐศาสตร์

พัฒนาการการศึกษารัฐศาสตร์ของไทยในแต่ละยุค

ยุคเริ่มต้น (ก่อน พ.ศ. 2475)

ในยุคนี้ การศึกษาเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ยังไม่เป็นระบบ เน้นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ผ่านประสบการณ์การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีการเรียนการสอนบ้างในระดับมหาวิทยาลัย แต่นั้นด้านประวัติศาสตร์และกฎหมายมากกว่า รวมทั้งขาดแคลนหลักสูตรและอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ผ่านประสบการณ์และตำราจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและการปกครองในเชิงปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดิน อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ การศึกษาจะกระจุกตัวอยู่ในสถาบันราชการ เช่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเน้นการผลิตบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการของระบบราชการ

การศึกษารัฐศาสตร์ของไทยอาจเรียกว่าเป็นการศึกษารัฐศาสตร์ในยุคโบราณของไทย แตกต่างจากการศึกษารัฐศาสตร์ในปัจจุบันอย่างมาก ทั้งในด้านของเนื้อหาหรือประเด็นที่สนใจศึกษาและวิธีการในการศึกษา การศึกษาที่เรียกว่ารัฐศาสตร์อาจเรียกว่าเป็นการศึกษาศาสตร์หรือวิชาทางการเมือง อาจนับย้อนไปถึงสมัยสุโขทัย โดยเป็นลักษณะของการศึกษาศิลปะในการปกครอง ซึ่งเป็นการศึกษาที่จำกัดไว้เฉพาะในหมู่ชนชั้นผู้ปกครอง คือ กษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และพวกขุนนางเท่านั้น (สิริมาส หมั่นสาย, 2560: 1-15)

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2500)

การศึกษารัฐศาสตร์เริ่มมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่เน้นด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มากขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลักสูตรเน้นความรู้ทางทฤษฎี ความรู้พื้นฐานทางด้านรัฐศาสตร์ ทฤษฎีการปกครองและกฎหมาย โดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดตะวันตกเป็นหลักและวิธีวิเคราะห์ทางวิชาการมากขึ้น มีการนำเอาแนวคิดและทฤษฎีจากตะวันตกเข้ามาใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ช่วงนี้การศึกษารัฐศาสตร์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันการจัดการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ในประเทศไทยในช่วงนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถูกยุบไปในปี พ.ศ. 2472 เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนน้อยและตั้งขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2476 เป็นคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ให้โอนคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปสังกัดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ยุคการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2530)

ในช่วงนี้ ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว การศึกษารัฐศาสตร์จึงมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีความหลากหลายมากขึ้น ครอบคลุมสาขาต่าง ๆ เช่น รัฐศาสตร์การเมือง นโยบายสาธารณะ รัฐประศาสนศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการนำเอาแนวคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ จากต่างประเทศเข้ามาใช้ พร้อมกับการพัฒนาการวิจัยทางด้านรัฐศาสตร์มากขึ้น

สมัย พ.ศ. 2500 - 2530 โดยช่วงต้นปี 2500 เป็นยุคสมัยความช่วยเหลือทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทยทางด้านทุนการศึกษาและการแลกเปลี่ยน จนก่อให้เกิดมหาวิทยาลัยสำคัญหลายแห่ง อาทิ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และหลังปี 2516 กระแสความตื่นตัวทางประชาธิปไตยรุนแรง จึงนำไปสู่การเพิ่มหลักสูตรรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่ง

ยุคโลกาภิวัตน์และประชาธิปไตย (พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน)

ในช่วงต้น บทบาทของระบบราชการในฐานะแหล่งจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาทางรัฐศาสตร์ลดความสำคัญลง กลยุทธ์ในการพัฒนาของรัฐในระยะนี้เน้นหลักการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ นำไปสู่การให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสูงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นโยบายด้านการศึกษากลับลดความสำคัญลงให้มีฐานะเป็นส่วนประกอบของนโยบายดังกล่าว โดยให้การศึกษาทำหน้าที่เป็นฝ่ายผลิตกำลังคนสนองนโยบายด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา นโยบายของรัฐก็เน้นการเร่งผลิตบัณฑิตเพิ่มขึ้นในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและลดการผลิตบัณฑิตในด้านสังคมศาสตร์ลง ภายในบริบทของการเปลี่ยนแปลงและนโยบายของรัฐเช่นนี้ การศึกษาด้านรัฐศาสตร์ก็เผชิญกับความตกต่ำมากขึ้น การศึกษานี้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการมีงานทำได้อย่างชัดเจนอีกต่อไป หลังจากแนวโน้มด้านนี้เริ่มส่อให้เห็นมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2500 นอกจากนั้นการที่ผู้สำเร็จการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ต้องอาศัยตลาดงานของระบบราชการเป็นหลัก ในขณะที่งานดังกล่าวมีอัตราเงินเดือนต่ำมาก เมื่อเทียบกับงานในภาคเอกชน ค่าจ้างแรงงานในภาคเอกชน บางครั้งอาจสูงกว่าเงินเดือน ข้าราชการในระดับเดียวกันโดยเฉลี่ยถึง 6-7 เท่า (พิสิฐ ลี้อาธรรม, 2537: อัดสำเนา)

ต่อมาในช่วงหลัง การศึกษารัฐศาสตร์ของไทยได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมาก มีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน เน้นการวิเคราะห์เชิงวิชาการ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารจัดการภาครัฐและการเมืองโลก นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์กับต่างประเทศมากขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนนำเอาแนวคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาใช้ และนำการวิจัยเชิงประจักษ์และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ตลอดจนการศึกษาเรื่องการเมืองเปรียบเทียบและองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้เข้าใจบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลกและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตร์ในประเทศไทยให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ของไทยในปัจจุบัน

ปัจจัยด้านการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้นำไปสู่การจัดตั้งคณะรัฐศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษารัฐศาสตร์อย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งทางอุดมการณ์ ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษา งบประมาณและทิศทางการวิจัย อาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนและความท้าทายต่อการวางแผนระยะยาวของสถาบันการศึกษา การเมืองแบบประชานิยม อาจส่งผลให้การจัด

การศึกษาขาดความต่อเนื่อง และเน้นผลลัพธ์ระยะสั้นมากกว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนบทบาทของสื่อและโซเชียลมีเดีย ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลต่อการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ทั้งในเชิงบวกและลบ อาจทำให้เกิดการบิดเบือนข้อมูลหรือการแพร่กระจายข่าวปลอมต่าง ๆ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและคุณภาพของการศึกษา นักศึกษาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนอาจมีโอกาสน้อยกว่าในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพหรือการศึกษาต่อในระดับสูง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและดิจิทัล การเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการขยายตัวของประชากรสูงอายุที่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ในการบริหารจัดการและดูแล จึงต้องปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการนี้

ปัจจัยด้านการศึกษา

คุณภาพของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา การพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการสอนที่ทันสมัย จึงมีความสำคัญยิ่ง หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนที่ต้องทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน เพราะสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษารัฐศาสตร์ เช่น ในยุคการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีการเพิ่มหลักสูตรใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมมากขึ้น รวมถึงการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา และการเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวิจัยและนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ การสนับสนุนการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จะช่วยให้การศึกษารัฐศาสตร์มีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับคุณภาพของการศึกษารัฐศาสตร์ การมีมาตรฐานการประเมินคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การศึกษารัฐศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ

ปัจจัยด้านนานาชาติ

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้จากต่างประเทศ การศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาเกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ เช่น การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ การร่วมวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาเทคโนโลยี

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการศึกษารัฐศาสตร์ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการวิจัยและการเรียนการสอน เป็นต้น

อนาคตของการศึกษารัฐศาสตร์ของไทย

การบูรณาการความรู้ข้ามสาขา

สาขา คือ การนำความรู้ ทักษะและวิธีการจากหลายสาขาวิชามาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อให้ได้ความเข้าใจที่ครอบคลุมและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นหมายความว่าต้องมองปัญหาจากมุมมองของทุกสาขาวิชาเพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ และเข้าใจบริบทของปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ยกตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาเรื่องมลพิษทางอากาศเราอาจจะต้องใช้ความรู้จากหลายสาขา เช่น สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำความเข้าใจแหล่งที่มาของมลพิษ กระบวนการเกิดมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สาขาเศรษฐศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ของมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการกำหนดภาษีสิ่งแวดล้อม สาขารัฐศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กระบวนการกำหนดนโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

การบูรณาการความรู้จากสาขาต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาเรื่องมลพิษทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากกว่าการใช้ความรู้จากสาขาใดสาขาหนึ่งเพียงอย่างเดียว ในบริบทของการศึกษารัฐศาสตร์ การบูรณาการความรู้ข้ามสาขามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมักมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย การบูรณาการความรู้จากสาขาอื่น ๆ จะช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรอบด้านและเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมได้

การเน้นการวิจัยเชิงประจักษ์และการใช้ข้อมูล

การให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์หรือข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ เป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้และการวิเคราะห์ แทนที่จะอาศัยเพียงทฤษฎี ความเชื่อ หรือความคิดเห็นส่วนตัว การวิจัยเชิงประจักษ์มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและทดสอบสมมติฐานโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลอง การสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยอาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น สถิติหรือข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น คำพูด ความคิดเห็นหรือประสบการณ์และสำหรับการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจหรือการดำเนินการต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลเป็นหลัก การใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล การตีความ และการนำข้อมูลไปใช้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัย

การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน เทคโนโลยีสมัยใหม่และความต้องการของตลาด เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และรับมือกับความท้าทายในอนาคต โดยสามารถแบ่งเป็นหัวข้อหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งแบ่งเป็นความทันสมัยของหลักสูตร ที่ต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญและความรู้สมัยใหม่ เช่น การเมืองดิจิทัล การเมืองโลก ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ นวัตกรรมทางการเมือง การบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่และการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง โดยเนื้อหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง อาจมีกรณีศึกษา การวิเคราะห์นโยบายหรือการจำลองสถานการณ์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ครอบคลุมของเนื้อหาหลักสูตรควรครอบคลุมทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้ทั้งความรู้พื้นฐานและทักษะการปฏิบัติงาน อาจมีการบูรณาการความรู้จากหลายสาขา เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยาและเทคโนโลยี เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและเข้าใจปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง

2. การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม อภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ โดยการเน้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมและเป็นผู้เรียนรู้ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) 2) การใช้เทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ 3) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เฮเลนและซีแมน (Allen and Seaman, 2010) ได้อธิบายว่าการเรียนแบบผสมผสาน เป็นการเรียนที่ผสมกันระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์ โดยนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและความสะดวกของนักศึกษา โดยการใช้รูปแบบการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การสอบ การทำรายงาน การนำเสนอ การประเมิน เพื่อประเมินความรู้ความสามารถและทักษะของนักศึกษาได้อย่างครอบคลุม โลก การใช้สื่อดิจิทัล การใช้ซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจในการเรียนรู้

การสร้างความร่วมมือ

การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงานและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ โดยการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศสำหรับการพัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์

การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์กร สถาบันและบุคคลต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากรและประสบการณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการวิจัย และเพื่อให้บัณฑิตมีความพร้อมในการทำงานในระดับสากล สามารถแบ่งเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือในประเทศ ได้แก่ ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เช่น การแลกเปลี่ยน อาจารย์ นักศึกษาและทรัพยากรการศึกษา การร่วมกันจัดหลักสูตร การวิจัยร่วมกัน การจัดสัมมนาและการประชุมวิชาการ เพื่อขยายขอบเขตความรู้และเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของนักศึกษาและอาจารย์ ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงาน ทำวิจัยและเข้าใจการทำงานของภาครัฐ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และการแก้ไขปัญหาสังคม ความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น บริษัท องค์กรหรือมูลนิธิ เพื่อให้ นักศึกษาได้มี โอกาสฝึกงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเข้าใจบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการรับทุนการศึกษาหรือการสนับสนุนการวิจัย

2. ความร่วมมือกับต่างประเทศ ได้แก่ ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ โดยการ แลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ การร่วมกันจัดหลักสูตร การวิจัย การสัมมนาและการประชุมวิชาการ เพื่อ ขยายมุมมองทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในระดับสากล ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ โดย การสร้างความร่วมมือกับสหประชาชาติหรือองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาฝึกงาน ทำวิจัยและเข้าใจบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาโลก ตลอดจนการเข้า ร่วมโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ โดยการส่งเสริมให้นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน ต่าง ๆ เช่น โครงการ Erasmus+ หรือโครงการอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะทางด้านภาษาและ วัฒนธรรม

ประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ นักศึกษาและอาจารย์จะได้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์จาก หลายแหล่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร จะช่วยยกระดับคุณภาพ การศึกษาและการวิจัย การเพิ่มโอกาสการทำงาน บัณฑิตจะมีความพร้อมและมีเครือข่ายในการหางานทำทั้งใน และต่างประเทศ การสร้างความร่วมมือทางวิชาการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จะช่วยส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนาความรู้ในสาขารัฐศาสตร์

การสร้างจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

ในบริบทของการศึกษารัฐศาสตร์ หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อ สังคมแก่นักศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาประเทศและแก้ไข

ปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบของการกระทำของตนเอง โดยสามารถแบ่งเป็นหัวข้อหลัก ๆ ได้ดังนี้

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยการยึดมั่นในความจริง ไม่โกหก ไม่ทุจริต และปฏิบัติตามกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านความยุติธรรม โดยการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ เคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบ โดยการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และผลของการกระทำของตนเองด้านความมีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและข้อตกลงอย่างเคร่งครัด ด้านความอดทนต่อความยากลำบาก อุปสรรคในการทำงานและการดำเนินชีวิต ด้านความเสียสละ โดยการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคม ด้านความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น

วิธีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ การบรรยายและการอภิปรายเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้จากกันและกัน การศึกษากรณีเฉพาะเกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่แสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทำกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้ฝึกฝนและประยุกต์ใช้คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและการประเมินผล ซึ่งไม่เพียงแต่นับความรู้ แต่ยังเน้นการประเมินคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น การทำงานอาสาสมัคร การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือการสนับสนุนองค์กรการกุศล การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การไม่ละเมิดผู้อื่น ใช้ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมและการพัฒนาประเทศ การตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำและการรับผิดชอบต่อผลกระทบของการกระทำของตนเอง

วิธีการส่งเสริม ได้แก่ การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าในหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมจิตอาสา เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้และทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาสังคม

การเตรียมความพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอน

ในบริบทของการศึกษารัฐศาสตร์ หมายถึง การพัฒนาทักษะและความสามารถของนักศึกษา ให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของโลกในปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งเป็นหัวข้อหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ รูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่ เริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ว่าจะอยู่ในวัยไหนก็สามารถเรียนรู้ได้ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

การศึกษาเรียนรู้ไม่ได้จบแค่ในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นวัยผู้ใหญ่หรือวัยชราก็ยังสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและ Lifelong Learning เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คุณก้าวหน้าและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เหตุเพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้และทักษะที่เรียนรู้ในมหาวิทยาลัยอาจล้าสมัยได้อย่างรวดเร็ว นักศึกษาจึงต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีวิธีการส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น เวิร์กช็อป สัมมนาหรือการอบรม ส่งเสริมให้มินิรักการเรียนรู้และเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2566)

2. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) คือกระบวนการทางสมองที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น เพื่อแก้ปัญหา เพื่อตัดสินใจ เพื่อบ่งชี้ทางเลือกหรือเพื่อทำอะไรบางอย่างอย่างมีเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2564)

ความสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์ จะช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินข้อเท็จจริง และสร้างความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการรับมือกับข้อมูลข่าวสาร และสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีวิธีบูรณาการ การคิดเชิงวิพากษ์เข้าในหลักสูตรและการจัดกิจกรรม เช่น การอภิปราย การถกเถียงหรือการแก้ปัญหา เพื่อฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ส่งเสริมให้นักศึกษาตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

3. การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving) จะช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาวิธีแก้ไขและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและความท้าทาย โดยมีวิธีการบูรณาการการแก้ปัญหาเข้าในหลักสูตรและจัดกิจกรรม เช่น การทำโครงการ การจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้คิดอย่างสร้างสรรค์และหาทางออกอย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อเกียรติ น้อยสำลี (2567) กล่าวว่า กระบวนการแก้ปัญหา (Problem-Solving) คือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและเสนอทางเลือกเพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ โดยใช้วิธีการค้นหา รูปแบบต่าง ๆ อาทิ SWOT Analysis, PDPA, Brainstorming ในการระบุปัญหาที่แท้จริง

4. การพัฒนาทักษะการปรับตัว (Adaptability) ความสำคัญของทักษะนี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและสามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการส่งเสริมให้เรียนรู้ที่จะยืดหยุ่น เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ เรียนรู้จากความผิดพลาดและการจัดกิจกรรม เช่น การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น หรือทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อฝึกฝนทักษะการปรับตัว เป็นต้น คนที่มีทักษะนี้มักไม่มีปัญหา เมื่อต้องเจอกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและเมื่อต้องออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตัวเองก็พร้อมปรับมุมมองหรือวิธีคิดอยู่เสมอ (นิชากร ศรีเพชรดี, 2562)

5. **การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration)** ความสำคัญของการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับความท้าทายในโลก ซึ่งต้องการความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม โดยวิธีการส่งเสริมนักศึกษา ได้แก่ การทำโครงการ การทำวิจัยหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการให้ความร่วมมือทำงาน มักไม่มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์งานใหม่ แต่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (วิภาวี เชียรลีลา, 2565)

6. **การพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Communication)** เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นและจำเป็นในการทำงานร่วมกัน โดยมีวิธีการคือส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาทักษะ ทั้งการพูด การเขียนและการนำเสนอจัดกิจกรรม เช่น การอภิปราย การนำเสนอผลงาน หรือการเขียนรายงาน เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

Communication Skills คือทักษะเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเหล่านั้นมากที่สุดซึ่งใครที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้บริหาร การส่งต่อข้อมูลของตนเองให้กับลูกน้องอย่างละเอียด เข้าใจง่าย ครบถ้วนจึงเป็นสิ่งที่ต้องรู้วิธีเพื่อนำไปดำเนินการต่ออย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิตีวรรณสินธุ์นอก, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

พัฒนาการศึกษารัฐศาสตร์ของไทยในแต่ละยุค พบว่า ยุคเริ่มต้น (ก่อน พ.ศ.2475) การศึกษารัฐศาสตร์ของไทยอยู่ในหน่วยงานราชการ เน้นการผลิตบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการของระบบราชการเท่านั้น ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475-2500) มีการจัดตั้งสถาบันการเรียนการสอนทางรัฐศาสตร์ขึ้น โดยเน้นการผลิตบุคลากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและสร้างเสถียรภาพทางการเมืองสำหรับยุคการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2500-2530) การศึกษารัฐศาสตร์มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศมากขึ้น มีการเพิ่มหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่ง จนมาถึงยุคโลกาภิวัตน์และประชาธิปไตย (พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน) การศึกษารัฐศาสตร์มีเสถียรภาพทางวิชาการจนถึงขีดสุด เน้นการวิเคราะห์เชิงวิชาการ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมไทยและได้นำการวิจัยเชิงประจักษ์และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น

การศึกษารัฐศาสตร์แต่ละยุคสมัย มีลักษณะแปรผันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเกิดรัฐประหารที่นำไปสู่ความไม่ต่อเนื่องทางการเมือง นโยบายรัฐบาล เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อการศึกษารัฐศาสตร์ทั้งสิ้น ในอนาคตของการศึกษารัฐศาสตร์ของไทยจะต้องเน้นการบูรณาการความรู้การวิจัยเชิงประจักษ์ การพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างจริยธรรม เพื่อผลิต

บัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาประเทศและรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและจริยธรรมควบคู่กัน พร้อมทั้งจะรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ การบูรณาการความรู้จากศาสตร์อื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษา วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรอบรู้และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง วิทยาศาสตร์มิใช่เพียงศาสตร์เพื่อการปกครอง แต่คือกระบวนการสร้างพลเมืองที่รู้คิด วิพากษ์และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

- 1) ระดับอาจารย์ผู้สอนด้านวิทยาศาสตร์ ควรมีการเตรียมความพร้อมโดยการพัฒนาทักษะอาจารย์ในด้านการสอนที่ทันสมัยและการวิจัยที่ก้าวหน้า
- 2) ระดับสถาบันการศึกษา ควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะนักศึกษาในด้านภาษาและเทคโนโลยี
- 3) ระดับนโยบายโดยภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทุนวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ด้านการกำหนดนโยบายการรับราชการของบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์ที่หลากหลายขึ้น ด้านการจัดเวทีสาธารณะเพื่อระดมความเห็นจากหลากหลายภาคส่วนในการพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ในอนาคต อาจารย์ผู้สอนด้านวิทยาศาสตร์ควรมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอน ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้ นักศึกษาสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประสบความสำเร็จในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาวิทยาศาสตร์จึงต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนเหล่านี้ โดยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปรับตัวและการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ฐิติวรรณ สินธุ์นอก. (2565). 5 เทคนิคของ *Communication Skills* สื่อสารอย่างไรให้ผู้ฟังเข้าใจเรา.

<https://www.ttlconsultant.com/blog/how-do-5-techniques-of-communication-skills-communicate.html>

ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). *ADAPTABILITY: ปรับตัว ยืดหยุ่น ไม่หนีปัญหา ทักษะสำคัญของโลกที่เปลี่ยนทุกวัน*. <https://thepotential.org/knowledge/adaptability-character-building/>

ต่อเกียรติ น้อยสำลี. (2567). การวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง (Root Cause Analysis).

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

พิสิฐ ลี้อาธรรม. (2537). *จากยุ่งกลายเป็นรุ่ง: บทเรียนเศรษฐกิจไทย*. เอกสารอัดสำเนา.

วิภาวี เชียรลีลา. (2565). *ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น*.

<https://thepotential.org/knowledge/teamwork-and-collaboration/>

สิริมาศ หมั่นสาย. (2560). ความก้าวหน้าของประเทศไทย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 23(45), 1-15.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2564). *การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา*.

<https://webportal.bangkok.go.th/pdbma/page/main/5043/-/1/info/274347/การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา-Critical-thinking-and-problem-solving>

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2566). *การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ Lifelong Learning*.

[https://www.hcu.ac.th/article/การเรียนรู้ตลอดชีวิต%20\(Lifelong%20Learning\)](https://www.hcu.ac.th/article/การเรียนรู้ตลอดชีวิต%20(Lifelong%20Learning))

Allen, I. E. & Seaman. J. (2007). *Growing by degrees: Online education in the United States*, The Sloan Consortium. http://www.sloanc.org/publications/survey/pdf/growing_by_degrees.pdf.

Manitrub. (2014). *ทฤษฎีการศึกษา*. <https://manitrub.wordpress.com/2014/12/15/ทฤษฎีการศึกษา-educational-theory/>